

Na zakończenie głos zabrał jeszcze Dariusz Pawelec, wspominając współpracę prof. Elżbiety Gonddek z Biblioteką Uniwersytetu Śląskiego, zaś oficjalne życzenia w imieniu macierzystego Instytutu złożyli Jacek Tomaszczyk i Karol Makles. Następnie składano Jubilatce indywidualne gratulacje, a uroczystość zakończyła się miłym poczęstunkiem i nieformalnymi rozmowami.

Anna Matysek

*Instytut Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej
Uniwersytet Śląski w Katowicach*

Nadesłano: 1 lipca 2017.

IV Konferencja Naukowa „Biblioteka w przestrzeni edukacyjnej” Książki w plikach – publikowanie, udostępnianie i użytkowanie (Kraków, 24–25 maja 2017 r.)

Biblioteka Główna oraz ówczesny Instytut Informatyki Naukowej i Bibliotekoznawstwa, a obecnie Instytut Nauk o Informatyce Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie począwszy od 2011 r., co dwa lata organizuje konferencję naukową, której hasło przewodnie brzmi: Biblioteka w przestrzeni edukacyjnej.

Pierwsza konferencja, zorganizowana w 2011 r., ukazała potrzebę wymiany poglądów i doświadczeń na temat m.in. zastosowania nowych technologii komunikacyjnych w pracy bibliotekarza. Podczas kolejnej, w 2013 r., skupiono się na zagadnieniach związanych z kierunkami rozwoju profesji bibliotekarza 2.0: jego wiedzy, umiejętności i kompetencji. W 2015 r. podjęto temat projektowania informacji.

W 2017 r., w dniach 24–25 maja na Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie odbyła się już czwarta edycja konferencji „Biblioteka w przestrzeni edukacyjnej”, tym razem poświęcona tematowi: *Książki w plikach – publikowanie, udostępnianie i użytkowanie*. Głównymi organizatorami wydarzenia byli: Biblioteka Główna oraz Instytut Nauk o Informatyce Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Honorowy patronat nad konferencją objęli Prezydent Miasta Krakowa, prof. dr hab. Jacek Majchrowski oraz JM Rektor Uniwersytetu Pedagogicznego, prof. dr hab. Kazimierz Karolczak.

Obrady uświetniło wystąpienie Prorektora ds. Nauki, prof. dr hab. Mariusza Wołosa oraz Przewodnicząca Wydziału Filologicznego, dr hab. prof. UP. Marka Władysława Kolasy. Ponadto głos zabrali: dyrektor Biblioteki Głównej UP im. KEN, dr Stanisław Skórka i dyrektor Instytut Nauk o Informatyce, dr hab. Michał Rogoź.

Konferencja dotyczyła kwestii związanych z audiobookami, e-bookami i innymi dokumentami niedrukowanymi w praktyce biblioteczno-informacyjnej. Miała na celu wymianę doświadczeń z zakresu wykorzystania, opracowywania, udostępniania, gromadzenia, czytelnictwa, percepcji i funkcjonalności książek w postaci cyfrowej.

Podczas dwudniowego spotkania odbyło się pięć sesji tematycznych prowadzonych przez: prof. dr hab. Barbarę Sosińską-Kalotę, prof. dr hab. Jadwigę Woźniak-Kasperek, dr hab. Michała Rogoża, prof. dr hab. Wiesława Babikę oraz dr hab. Małgorzatę Kowalską.

W pierwszej sesji – „Funkcjonalność i dostępność mediów cyfrowych” wykład wprowadzający *Człowiek w świecie mediów cyfrowych* wygłosił prof. dr hab. inż. Janusz Morbitzer. Prelekcja odnosiła się do oddziaływania mediów na człowieka i społeczeństwo, istoty edukacji medialnej, zagrożeń ze

strony mediów oraz dominacji ikonosfery nad logosferą. Prof. Morbitzer w referacie nawiązał do podziału społeczeństwa Marca Prensky'ego na dwie kategorie: cyfrowych tubylców i cyfrowych imigrantów. Dla pierwszej grupy, do której zalicza się osoby urodzone po 1983 r. świat mediów i Internet jest naturalnym środowiskiem życia. W tym przypadku pierwszeństwo ma obraz, myślenie hipertekstowe, a zamiast książek – Google. Druga grupa posługuje się językiem ery przedmedialnej, przedkładając tekst nad obraz i dźwięk. Współcześni ludzie żyją w warunkach znacznego nadmiaru informacji oraz bodźców z telewizji, gier komputerowych, Internetu. Pod wpływem nadmiaru informacji ludzki mózg przechodzi w tzw. stan awaryjny i skraca obieg informacji. Człowiek obojętnie na wszystko, co go nie dotyczy, a obniżeniu ulega poziom empatii, altruizmu i tolerancji. Media działają destrukcyjnie na wyobraźnię, a to ma kluczowe znaczenie w kwestii odpowiedzialności, a więc myślenia w kategoriach przyszłości. Internet powoduje zmiany w budowie mózgu, a co za tym idzie niezdolność do głębszej refleksji (G. Smell, G. Vorgan). Powrót do pisma obrazkowego oznaczałby regres cywilizacyjny. Prof. Morbitzer zacytował Marshalla McLuhana: „My kształtujemy narzędzia, a potem one kształtują nas”. Nadmieniał, że nie wszystko, co można technicznie zrealizować, należy moralnie zaakceptować, a istotnym zadaniem edukacji medialnej jest kształtowanie odpowiedzialności u uczących się osób. Wspomniał o informacyjnym zalewie, wielości opinii i poglądów, dominacji informacji nad wiedzą i mądrością. Hipermediatyżacja pozbawia nas własnych doświadczeń, oddając we władzę rzeczywistości zapośredniczonej. Konsekwencją tej sytuacji jest to, że każdy z nas rozumie jedynie to, czego bezpośrednio doświadczył. Prelegent omówił także zagrożenia wynikające ze stałego oglądania telewizji przez dzieci, prowadzące do trwałych zmian osobowości oraz hamujące rozwój (R. Patzleff). Telewizja osłabia zdolność myślenia abstrakcyjnego, a wraz z nią – rozumienia. Postawił również pytanie: „Co my robimy z mediami, co media robią z nami?”. Podkreślił, że zagrożeniem jest brak umiejętności właściwego odnoszenia się do mediów i racjonalnego korzystania z nich. Istotna jest wiedza dotycząca mechanizmów oddziaływania mediów na jednostkę i społeczeństwo. W sesji tej głos zabrali także Małgorzata Kowalska oraz Katarzyna Jarczeńska-Walendziak, Karolina Bohdanowicz, Tomasz Parkoła i Marcin Werla, jak również Stanisław Skórka. Referat *Platformy e-booków w polskich bibliotekach akademickich – ocena funkcjonalności i dostępności* Małgorzaty Kowalskiej oraz Katarzyny Jarczeńskiej-Walendziak odnosił się do wyniku testów 10 wybranych platform e-książek używanych w bibliotekach akademickich, w tym Elsevier eBooks, Ibuk Libra, NASBI, Science Direct. Badania zostały przeprowadzone pod kątem możliwości zmian układu graficznego, dostosowywania tekstu, wyszukiwania oraz nawigacji, konwersji tekstu na mowę, a także druku. W prezentacji *W kierunku zwiększania dostępności zasobów udostępnianych przez polskie biblioteki cyfrowe – nowoczesne rozwiązania w systemie dLibra 6* Karolina Bohdanowicz, Tomasz Parkoła i Marcin Werla z Poznańskiego Centrum Superkomputerowo-Sieciowego zaprezentowali rozwój szóstej generacji systemu dLibra, jednego z popularnych oprogramowań do tworzenia bibliotek cyfrowych w Polsce. Przedstawione zostały kluczowe właściwości systemu dLibra 6 w zakresie dostępności interfejsu użytkownika portalu WWW w związku z badaniem przeprowadzonym w 2016 r. Referat *Użyteczność czytelników książek elektronicznych w świetle norm i standardów* Stanisława Skórki przybliżył zasady oraz normy używane przy projektowaniu aplikacji dla urządzeń mobilnych oraz elementy interfejsu użytkowników.

W drugiej sesji pt. „Integracja zasobów cyfrowych w bibliotekach” prezentacje mieli: Wojciech Kowalewski, Agnieszka Gałęcka-Golec i Iwona Łojewska oraz Bożena Winiarska.

Referat *Integracja książek elektronicznych w katalogach OPAC a wzrost czytelnictwa* Wojciecha Kowalewskiego dotyczył zespolenia metadanych subskrybowanych zasobów elektronicznych w katalogach wybranych bibliotek publicznych. Agnieszka Gałęcka-Golec i Iwona Łojewska w prelekcji *Repozytorium Uniwersytetu w Białymstoku – jako narzędzie gromadzenia, upowszechniania i promowania dorobku uczelni* przedstawiły pierwsze repozytorium instytucjonalne archiwizujące i upowszechniające dorobek naukowy i dydaktyczny pracowników, doktorantów i studentów Uniwersytetu w Białymstoku. Wystąpienie Bożeny Winiarskiej *Książnica w pliku – pliki w Książnicy*

poświęcone było różnego rodzaju plikom elektronicznym używanym w Książnicy Pomorskiej wraz z porównaniem z danymi statystycznymi.

Podczas sesji trzeciej zatytułowanej „Udostępnianie dokumentów elektronicznych” wystąpili: Bartłomiej Siedlarz, Mariusz Jarocki, Michał Górski, Łukasz Tomkiewicz i Grzegorz Wajda oraz Joanna Hoły. Referat *Dokumenty ciągłe w polskich bibliotekach cyfrowych – podejścia do użycia zasobu i sposoby prezentacji treści* Bartłomieja Siedlarza przybliżył przykładowe rozwiązania ukazujące wykorzystywane sposoby prezentacji dokumentów ciągłych. Prelekcja Mariusza Jarockiego *Aplikacje mobilne dla systemu Android a zasoby cyfrowe bibliotek polskich* dotyczyła odpowiedzi na pytanie, czy istnieje idealna aplikacja mobilna do odczytu zasobów pochodzących z polskich bibliotek cyfrowych i repozytoriów. Ocenie zostały poddane darmowe aplikacje dostępne za pośrednictwem usługi Google Play. W wystąpieniu *Piractwo czy nieformalny obieg książek elektronicznych w Polsce? Próba charakterystyki* Michała Górskiego, Łukasza Tomkiewicza i Grzegorza Wajdy przedstawiono słuchaczom pojęcia związane z poruszaną problematyką głównie w kontekście książek elektronicznych. Podjęto także próbę wyszczególnienia istotnych czynników odpowiedzialnych za rozwój nielegalnego obiegu dzieł kultury oraz przykłady metod zwalczających piractwo. Odczyt *Copyright w bibliotekach cyfrowych* Joanny Hoły odnosił się do przestrzegania ustawy o prawie autorskim, prawach pokrewnych i związanych z tym problemach na przykładzie Jagiellońskiej Biblioteki Cyfrowej.

W drugim dniu konferencji podczas czwartej sesji zatytułowanej *Użyteczność i recepcja książki elektronicznej* głos oddano: Barbarze Kamińskiej-Czubale, Beacie Langer, Monice Curyło, Małgorzacie Lebdzie i Barbarze Krasieńskiej, a także Katarzynie Staniuk. Prelekcja *E-podręczniki w perspektywie architektury informacji* Barbary Kamińskiej-Czubały dotyczyła oceny jakości e-podręczników przez wykorzystanie kryteriów i metod wypracowanych przez architekturę informacji i używanych w ulepszaniu internetowych serwisów informacyjnych. W referacie *Czytelność i gęstość informacyjna e-podręczników do historii dla kształcenia podstawowego w klasie VI* Beata Langer poruszała kwestie związane z pomiarami zmierzającymi do określenia czytelności i gęstości informacyjnej wybranych e-podręczników. Monika Curyło w wystąpieniu *Czytelnictwo e-booków w Polsce: stan obecny i perspektywy* zaprezentowała zagadnienie e-czytelnictwa, głównie wśród młodych ludzi, nieoznaczające jednak wyparcia literatury drukowanej, gdyż literatura elektroniczna i drukowana będą uzupełniać się i współistnieć. Małgorzata Lebda i Barbara Krasieńska w referacie *Czy oceniać po okładce? O szacie graficznej współczesnych publikacji elektronicznych* omówiły analizę szaty graficznej, w szczególności okładki, a także tendencje ich projektowania w gronie największych wydawnictw, publikujących dzieła typu „digital born”. Odczyt *Literatura w kulturze cyfrowej* Katarzyna Staniuk poświęciła zagadnieniom dotyczącym przejścia od kultury pisma do kultury obrazu, wiążącym się z wizualizacją literatury.

Podczas piątej sesji „Rynek dokumentów elektronicznych” głos zabrali: Agnieszka Łakomy, Piotr Andrusiewicz, Michał Górski, Łukasz Tomkiewicz i Grzegorz Wajda, Natalia Pamuła-Cieślak, Marzena Blach i Michał Rogoż. Agnieszka Łakomy w prelekcji *Rynek polskich czasopism przeznaczonych na tablety* omówiła wyniki analizy oferty rynkowej polskich periodyków przeznaczonych na tablety, ponadto określiła typy dostępnych tytułów oraz stosunek ich zawartości do odpowiedników drukowanych i internetowych portali prasowych. Piotr Andrusiewicz w wystąpieniu *Multiscreening i shifting w procesie lektury za pomocą czytników ebooków* omawiał metody sprzedaży i udostępniania e-książek na rynku polskich księgarni internetowych, jak również rozwiązania wspierające coraz popularniejszy trend korzystania z wielu ekranów jednocześnie, w tym rozpoczynania lektury na jednym i kontynuowania jej na innym urządzeniu. Referat *Dokumenty polskojęzyczne w kolekcji eBooks and Texts serwisu Internet Archive* Michała Górskiego, Łukasza Tomkiewicza i Grzegorza Wajdy miał na celu przybliżenie idei rozpowszechniania wiedzy w ramach projektu Internet Archive oraz przedstawienie polskojęzycznych dokumentów z kolekcji eBooks and Texts i obsługi Open Library z platformą Bookserver, umożliwiających wypożyczanie elektronicznych wersji tekstów objętych prawami autorskimi. W wystąpieniu *Otwarte książki w sieci na przykładzie Directory of Open Access*

Books Natalia Pamuła-Cieślak omówiła platformę udostępniającą i wyszukującą książki wydawane w modelu otwartego dostępu, skupiając uwagę na modelu funkcjonowania serwisu, upowszechnianiu wiedzy o otwartych książkach i wydawcach oraz porównaniu działania platformy DOABooks z jej podobnymi. Odczyt *Alternatywne wydania przewodników po Krakowie: e-przewodniki* Marzeny Błach miał za zadanie próbę przedstawienia metodologii badań nad e-przewodnikami na przykładzie publikacji dotyczących Krakowa. W prelekcji *Nie tylko biblioteki. Cyfrowe materiały informacyjne na stronach polskich parków narodowych* Michał Rogoż omówił ofertę Polskich Parków Narodowych w zakresie cyfrowych zasobów informacyjnych związaną głównie z badaniami naukowymi, edukacją ekologiczną oraz turystyką stanowiącą zazwyczaj uzupełnienie istniejących zasobów drukowanych.

Reasumując, na konferencji w ciągu dwóch dni, ogłoszono 22 referaty w pięciu sesjach tematycznych mających związek z funkcjonalnością i dostępnością mediów cyfrowych, integracją zasobów cyfrowych w bibliotekach, udostępnianiem dokumentów elektronicznych, użytecznością i recepcją książki elektronicznej a rynkiem dokumentów elektronicznych.

Sponsorami konferencji były firmy: Elibron, Międzynarodowe Centrum Budownictwa, Ebsco oraz Ibuk Libra.

W konferencji udział wzięło 67 uczestników, przedstawiciele wielu ośrodków, nie tylko akademickich, ale także bibliotek pedagogicznych, publicznych oraz szkolnych. Organizatorzy planują wydać publikację pokonferencyjną, a za dwa lata zorganizować piątą Konferencję Naukową z cyklu „Biblioteka w przestrzeni edukacyjnej”.

Agnieszka Folga

Joanna Kołakowska

Biblioteka Główna Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie

Nadesłano: 30 czerwca 2017.

III Konferencja Naukowa Konsorcjum BazTech

Bibliograficzne bazy danych: perspektywy i problemy rozwoju

Kraków, 26–27 czerwca 2017

Bibliografio! Ty nad poziomy wylatuj!

W dniach 26 i 27 czerwca 2017 w Krakowie odbyła się III Konferencja Naukowa Konsorcjum BazTech zatytułowana Bibliograficzne bazy danych: perspektywy i problemy rozwoju. W tym roku zorganizowały ją Biblioteka Politechniki Krakowskiej i Biblioteka Główna Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszczy. Honorowy patronat objęli JM Rektor Politechniki Krakowskiej prof. dr hab. inż. Jan Kazior oraz JM Rektor Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego prof. dr hab. inż. Tomasz Topoliński. Poprzednie konferencje Konsorcjum BazTech miały miejsce w 2013 r. (Bibliograficzne bazy danych i ich rola w rozwoju nauki, Poznań) i 2009 r. (Bibliograficzne bazy danych: kierunki rozwoju i możliwości współpracy, Bydgoszcz).

Zakres omawianych problemów szczegółowo został określony w zaproszeniu i obejmował:

- tworzenie dziedzinowych baz danych rejestrujących artykuły z czasopism,